

Evolutionen som filosofiskt argument

I sin krönika i Läkartidningen 42/98 kritiserar Bertil Fredholm postmodernistiskt tänkande och idéinnehåll. Det är givetvis bra att medicinare, biologer och naturvetare ger sig in i diskussioner utanför de traditionellt naturvetenskapliga. Kanske ger det på sikt möjlighet att överbrygga klyftan mellan »de två kulturerna», dvs naturvetenskap och humaniora. Dessa inlägg bör naturligtvis tas på allvar och även, när det är befogat, kritiseras.

Att, som Bertil Fredholm gör, använda teorin om evolution för att bedöma vad som är bra eller dåligt av det som händer idag måste bemötas. Jag vänder mig alltså inte emot att Fredholm anser att ett visst tänkesätt är undermåligt utan mot hans argument för det. »Postmodernismens snara död i konfrontationen med en verklighet till vilken den inte är anpassad är... förutsägbara».

Bertil Fredholm tar upp en idé hämtad från Richard Dawkins där idéer och tankekomplex kallas för *memer* och de *memer* som finns kvar, precis som beträffande gener, är de som gett störst chans till överlevnad. Men evolu-

tionsteorin ger inga möjligheter, vare sig när det gäller egenskaper/gener eller idéer/*memer*, att bedöma vad som i dagsläget är rätt eller fel. Evolutionen verkar, när det gäller människan och hennes idéer, givetvis i ett oerhört mycket längre tidsperspektiv. Den är »blind» och saknar syfte (jfr Richard Dawkins »The Blind Watchmaker»). Vårt språk saknar i viss mån ord som neutralt kan beskriva ett sådant långsamt skede. Språkligt sett kunde man kanske lika gärna kalla de gener som finns kvar för »rester» istället för »de bästa» eller »starkaste» eller liknande.

Att, som Bertil Fredholm, se evolutionen som något slags rensande faktor, som hjälper oss att avgöra vad som är bra eller dåligt när det gäller enskilda gener/människor eller *memer*/filosofier är således helt felaktigt. I det sammanhanget är idéen om evolutionen inget argument. Historisk erfarenhet under 1900-talet har visat det med största tydlighet.

Ann Pontén
leg läkare
Lund

Kommentar

Jag vill framföra min ursäkt till Ann Pontén och andra som kan ha missförstått mig på grund av otydlighet. Jag använde två »evolutionsargument»:

1. Det första som var mycket allvarligt menat är en kritik mot poststrukturalistisk uppfattning om språket. Vår språkförmåga är medfödd, genetiskt betingad och sålunda evolutionärt styrd. Detta innebär faktiskt att dess funktioner är betydligt viktigare än att leka franska språkspel.

2. Det andra argumentet var mer på skämt, vilket tydligen ej framgick. Jag tror inte att poststrukturalism kommer att »överleva» i tävlingen med andra mer verklighetsförankrade filosofiska modeller.

Jag instämmer till fullo i rädslan att använda evolutionsargument för att argumentera etiskt. Detta har jag skrivit om ungefär fyra gånger tidigare i Läkartidningen.

Bertil Fredholm
professor,
farmakologiska institutionen,
Karolinska institutet,
Stockholm

Är patientens yrke utan betydelse?

Inom den offentliga somatiska sjukvården visar man föga intresse för den sjukes yrke, som ju betyder mycket för vår identitet. Det gäller både yrkesaktiva och pensionerade personer. Sedan man tittat på personnummer blir ibland även en läkare eller sköterska rubricerad »pensionär». Är det verkligen riktigt?

Speciellt då man på grund av sjukdom befinner sig i underläge gentemot såväl läkare som övrig personal vill man behålla sitt sociala sammanhang. Ingen mår bra av att i en besvärlig livs-

situation avhumaniseras till ett personnummer. Kännedom om aktuell eller tidigare yrkesverksamhet liksom familjeförhållanden bidrar till förståelsen för patientens reaktion och för sjukdomsutvecklingen.

En egen företagare som drabbats av hjärtinfarkt har exempelvis helt andra behov att kunna planera för framtiden än en löntagare. En sjuk läkare kan plötsligt känna sig helt maktlös och bli passiviserad om han eller hon inte får adekvat information och möjlighet att lägga fram egna synpunkter.

I mitt mångåriga arbete som psykiatrisk konsult vid somatiska avdelningar märkte jag hur intresset för patienters yrkesverksamhet, även om den låg långt tillbaka i tiden, fick den sjuke att känna sig säkrare, mindre nedtryckt och viljen i en ovan miljö. Både livskvaliteten och sjukdomstillståndet påverkades gynnsamt.

Jelena Zetterström
tidigare mångårig konsult vid
Serafimerlasarettet
och
Sabbatsbergs sjukhus

Olåt från Högskoleverket

I rikspressen den 24 oktober stod att läsa en helsidesannons från NOT – ett projekt drivet av Högskoleverket och Skolverket på regeringens uppdrag.

Däri uppmanas vi att lyssna till musiken från sfärernas harmoni. I denna text får vi lära oss, i vår modernaste av all tider att

1. vår vetenskap inte längre är sann, utan bara sannolik;
2. man inte längre kan se skillnad på fysik, religion, biologi och filosofi; ▶